

ขลุ่ยพื้นเมือง ในวัฒนธรรมดนตรีล้านนา

ปณิธิ เถาทอง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาดนตรี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2548

ISBN 974-04-6302-9

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

ขลุ่ยพื้นเมือง ในวัฒนธรรมดนตรีล้านนา (TRADITIONAL VERTICAL KHLUI IN LANNA MUSIC CULTURE)

ปณิธิ เกาทอง 4336328 MSMS / M

ศศ.ม. (ดนตรี)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : ณรงค์ชัย ปิฎกฤษต์ กศ.บ., กศ.ม., ศศ.ม., อานันท์ นาคคง ศป.บ., M.Phil.,
อนรรฆ จรรย์ยานนท์ ค.บ., M.M.**บทคัดย่อ**

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่องขลุ่ยพื้นเมืองในวัฒนธรรมดนตรีล้านนา โดยกำหนดพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่ ได้ใช้กระบวนการวิจัยทางมนุษยดนตรีวิทยา(Ethnomusicology) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติ ลักษณะทางกายภาพ บทบาทหน้าที่ และการบรรเลงของขลุ่ยพื้นเมือง โดยจะศึกษาข้อมูลจากภาคเอกสารและภาคสนาม

ผลการวิจัยพบว่า ขลุ่ยยังคงมีบทบาทที่สำคัญในการบรรเลงดนตรีในวงพื้นเมืองล้านนาที่เรียกว่า วงสะล้อ -ซิ่ง วงสะล้อ-ซิ่งนิยมนำมาแสดงในงานประเพณี การละเล่นพื้นบ้าน เทศกาลพื้นเมืองต่างๆ ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะ สามารถบรรเลงเพลงได้หลากหลาย และบรรเลงเพลงประกอบการฟ้อนต่างๆ ได้ ขลุ่ยเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าที่ไม่มีลิ้น ไม่มีรูนิ้วค้ำ มีรู 7 รู ให้ระดับเสียงที่สูง ขลุ่ยอยู่ในวัฒนธรรมดนตรีล้านนามาเป็นเวลานาน ได้มีการพัฒนารูปแบบมาจากขลุ่ยของคนตรีไทยมาตรฐาน ทั้งในรูปแบบทางกายภาพ และการบรรเลง เพื่อในสอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรมดนตรีล้านนา ลักษณะแนวทำนองของขลุ่ยมีความต่อเนื่อง ไม่ขาดตอน เรียกได้ว่ามีการร้อยเรียงทำนองอย่างดี ขลุ่ยได้สร้างสรรค์ทำนองในบทเพลงพื้นเมือง โดยมีความโดดเด่น และลักษณะเฉพาะตัว

ผลการวิเคราะห์ลักษณะการบรรเลงทำนองของขลุ่ยในบทเพลงปราสาทไหว พบว่าลักษณะแนวทำนองของขลุ่ยที่ใช้ในบทเพลงมีลักษณะที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อันเกิดจากการสร้างทำนองที่ในรูปแบบของการแปรทำนองหรือด้นซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญ โดยมีพื้นฐานจากทำนองหลักของบทเพลงเดิมที่ยังคงลักษณะรักษาไว้ในจังหวะตกของบทเพลง จากนั้นจึงแปรทำนองออกไป โดยอาศัยประสบการณ์ และทักษะทางดนตรีของนักดนตรีที่เป่าเป็นส่วนสำคัญ ในการสร้างสรรค์ทำนองใหม่ที่ต่างไปจากทำนองเดิม แต่ยังคงรักษารูปแบบของทำนองเพลงเอาไว้

คำสำคัญ : ขลุ่ยพื้นเมือง / วงสะล้อซิ่ง / ล้านนา / เพลงปราสาทไหว

TRADITIONAL VERTICAL KHLUI IN LANNA MUSIC CULTURE .

PANITHI THAOYHONG 4336328 MSMS / M

M.A.(MUSIC)

THESIS ADVISOR: NARONGCHAI PIDOKRAJT, B.Ed., M.Ed., ANANT
NARKKONG, M.Phil., ANAK CHARANYANON, B.Ed.,M.M.

ABSTRACT

The purpose of this research is to study about the traditional vertical khlui (flute) in Lanna music culture. The area of study is in Chiang Mai province. The research uses the Ethnomusicology method, and focuses on the khlui's history, function and playing techniques. The data is from the documents and field work.

The Khлуй is still has an important role in the “*salo-seung*”, a Lanna traditional music ensemble that is usually performed at traditional ceremonies festivals and associated accompanying dances. The Klui can be played in many genres of music. It is a woodwind instrument that has no reed and no thumbhole. It has seven finger holes and has a high pitch. The Khлуй has been part of Lanna music culture over a long period. The properties and playing techniques developing from khлуй a musical instrument for culture of Thailand. The melodic line of khлуй music is perpetual, continuing melody. The melody is well arranged. The Khлуй creates folk melodies prominently with its own characteristic.

The result of analyzing khлуй's melodic line of a piece “*prasat wai*” found that the melody has its own folk style. The important elements are use of variations and improvisation based on the original melody on the down beats. The variations are mainly made from the musician's own experience and playing skill.

KEYWORDS: KHLUI / SALO-SEUNG / LANNA / PRASAT WAI

114 P : ISBN 974-04-6302-9